

vymýšlela, jindy přišlo samo. Když třeba něco navařily nebo napekly, zeptala jsem se, od koho mají recept. A tak jsme se jednou dostaly ke tchyním. Čečenky začaly vyprávět, že když se provdají, žijí v domě svého muže i s tchyní. Když jsem se zeptala, jaké to je, nastalo hrobové ticho. Žádná z nich neměla odvahu říct „hrozný“, „těžký“. A pak jedna začala vyprávět, jak žila s tchyní osmnáct let, a na to konto si nějaká jiná povzdechla, já jsem taky povzdechla a pak jsme se všechny začaly strašně smát.

Ještě nějaká debata z ženského kruhu byla zajímavá?

Bylo jich mnoho. Jednou jsme se třeba dostaly k mnohoženství – a to se dostala do svého živlu Kléma. Začala nám tam tou svou neumělou češtinou a ruštinou předvádět, jak takhle je ten její mužský a teď má ty svoje domy a v nich svoje ženy a v pondělí je u jedné, v úterý u druhé a takhle je musí všechny obhospodařit a zároveň ekonomicky zajistit. Ostatní ženské na ni koukaly, co je to jako za způsob života. Jednou zase Kléma vyprávěla, jak vařila u sebe doma v Angole jídlo – a najednou had. A jelikož zrovna držela v ruce flašku, praštila ho, on se leknul a zdrhnul. Když to vyprávěla, bylo to jako divadelní představení, strhující, originální. Ona byla prostě úžasná. A bylo to nakažlivé, ostatní se uvolnily a začaly taky vyprávět.

Jak to s Klémou dopadlo?

Byla v táboře celé roky a pořád to nikam nevedlo. Stále se čekalo, co bude s jejím mužským, který zůstal v Angole. Nakonec se dostal do Ameriky a ona velmi toužila odjet i s dětmi za ním. To ale vůbec nešlo. Byla tady roky jako žadatelka o azyl, dostala zamítnutí, odvolala se a zase čekala, takže musela dřepět v táboře, a dokud se to nevyřídilo, nemohla nikam. Pak začala chřadnout, měla starosti i s dospívající dcerou. A jednou mi řekla, že si chce vzít život, že už nechce pořád jen čekat v táboře. Já tehdy zavolala Tomáši Haišmanovi, pod kterým jsem předtím dva roky pracovala na ministerstvu vnitra, byl ředitelem odboru azylové a migrační politiky. Tou dobou už jsem ho dlouho veřejně kritizovala, to já se zase nevydržím tvářit jakoby nic. Uprchlíci potřebovali zastání a podporu, ale té se jim nedostávalo, ba naopak.

Co jste mu řekla?

Že mám jeden případ a je to opravdu vážné. Popsala jsem mu, jak se mi jedna žena svěřila, že si chce vzít život, že už je toho na ni moc a že má čtyři děti. „Není možné něco udělat, aby se dostala do Ameriky?“ zeptala jsem se. Chtěl, abych mu sepsala její příběh, a pak mi dal vědět, že se to zamítlo. Nedá se prý nic dělat. Ona tady pak možná další rok dva byla, a nakonec se ji přes UNHCR (Úřad vysokého komisaře OSN pro uprchlíky) povedlo do Ameriky dostat. Nutno dodat, že za čas jsem Haišmana prosila o pomoc v případech jiné ženy – a ta azyl nakonec dostala.

Zkoušela jste kromě ženských skupin zorganizovat i nějakou mužskou?

V Kostelci nad Orlicí, kde byl tehdy nově otevřený uprchlický tábor, mi řekli, že ženské skupiny nejsou potřeba, že budou mužské. Kdo tomu ale trochu rozuměl, věděl, že žádný mužský nejspíš na skupinu nepřijde. Tak jsem řekla, že uděláme skupinu smíšenou. Na první setkání přišli i mužští a bylo to groteskní, protože ženské kolem nich poskakovaly, nosily jim čaj a žádná práce ve skupině se tam dělat nedala. Nikdo se nechtěl svěřovat a sdílet své pocity. Když se skupina konala podruhé, už přišly jenom ženské. A bylo vyřešeno. Tehdy jsem si pokračování ženských skupin prosadila.

Jak to snášíte – postavit se proti někomu?

Když o něco jde, jsem fakt neposlušná a urputná. Není to vždycky jednoduché, ale mám na to takovou jednoduchou poučku, která mi funguje: nebyt na to sama, mít se s kým poradit. Člověk si k sobě musí najít alespoň jednoho člověka, který to vnímá stejně, chápe vás. Když se chcete proti něčemu bouřit, je prostě dobré najít si spojence, který vám rozumí. Což je vlastně základ práce se skupinami: sedíte v kruhu a postupně zjišťujete, že se svým trápením nejste sama. To je hodně úlevné. Věci, které řešíte, se tím sice nemusí vyřešit, ale vy už si nepřipadáte tak opuštěná. A ještě jednu příhodu mám. V táborech se lidé obvykle střídali. Průběžně někdo odcházel, někdo zase přicházel. Jeden z táborů byl ale jednou asi na měsíc zavřený, myslím, že kvůli